ČERVENÉ BARETY

SPRAVODAJ KLUBU VOJENSKÝCH VÝSADKÁROV V BRATISLAVE

Ročník XIV. Číslo 3 17. 12. 2014

Padáky nad Neštichom

Smolenice

Stáva sa, že niekto pripomenie verejnosti výročie nejakého vynálezu aby si konzumenti vymoženostì vedy a techniky nového veku uvedomili, že telefón, elektrická žiarovka alebo čokoľvek iné čo je dnes samozrejmou súčasťou života, ktosi vynašiel. Ale ešte sa nestalo, aby výročie vynálezu telegrafu oslavovali telegrafisti alebo vynález futbalovej lopty futbalisti. Iba parašutisti si tak vážia vynález, ktorý je súčasťou ich života. V sobotu 16. augusta, z iniciatívy KVV Bratislava v spolupráci s kolegami z trnavského klubu a Mestským úradom v Smoleniciach, s podporou VÚC Trnava, si uctili pamiatku Štefana Baniča pri príležitosti 100-ho výročia udelenia patentu na padák zástupcovia parašutistických veteránskych klubov z oboch republík bývalého Československa a zúčastnil sa aj zástupca americkej Nadácie Štefana Baniča. Zastúpené zástupkyňou bolo aj Ministerstvo obrany SR.

Keby v to ráno bol vstal z hrobu na cintoríne v Neštichu skromný človek Štefan Banič, čo kedysi v ďalej Amerike videl haváriu lietadla a potom vymyslel pre pilotov záchranný prostriedok proti zabitiu sa pádom z veľkej výšky, cestou domov by sa bezpochyby veľmi čudoval čo sa to v jeho rodisku deje. Cez dedinu frčali autá s poznávacími značkami mnohých miest Slovenska aj Čiech, šoféri brzdili a pýtali sa domácich: „Kde je tu stará škola?“ Keby ich zvedavo nasledoval k škole, tej istej do ktorej ako žiačik aj on chodieval ale študovať ďalej sa nedostal lebo štúdiá vtedy neboli pre takého chlapca ako bol on, čudoval by sa ešte viac. Okolo budovy áut ako v bazáre, ľudia pred školou obklopujú pylón s bustou a na pylóne pod bustou je také isté meno aké má on. Pri pomníku čestná vojenská stráž v slávnostných uniformách a bielych rukavičkách, na hlavách iných zúčastnených vojakov červené barety a na prsiach vyznamenania. Prichádzajú ďalší, autami i pešky od autobusu, začína sa slávnosť na počesť toho človeka čo má meno na pamätníku a je iste veľmi slávny. Napokon by zmŕtvychvstalý Štefan Banič neveril vlastným ušiam. Tí, čo sa tu zišli, neoslavujú

Pokračovanie na str.2

72.výročie hrdinskej smrti čs. parašutistov

Stovky Pražanov vrátane asi 200 bývalých výsadkárov-veteránov v červených baretoch, medzi nimi aj Klub vojenských výsadkárov SR Bratislava si pripomenuli 18.júna 2014 V Prahe v Resslovej ulici pred pražským právoslavným chrámom sv.Cyrila a Metoda 72.výročie hrdinskej smrti siedmich čs. parašutistov príslušníkov zahraničnej čs. armády vo Veľkej Británii.

V krypte tohto chrámu našli svoje posledné útočisko parašutisti Gabčík, Kubiš, Opálka, Valčík, Bublík, Hrubý a Švarc. Tu viac než 6 hodín sa bránili stonásobnej presile nemeckých okupantov a bojovali do posledného náboja. Títo hrdinovia volili radšej smrť a to aj vlastnou rokou než potupné zajatie a smrť od okupantov. Dvaja z nich Jozef Gabčík a Jan Kubiš boli aktérmi atentátu na zastupujúceho ríšskeho protektora kata českého národa (okrem iného aj generála vojsk SS) Reinharda Heydricha. Pietneho aktu sa tradične zúčastnili najvyšší predstavitelia Českej republiky na čele s prezidentom ČR, miestopredsedkyňou Senátu, ministri vlády ČR vrátane ministra obrany, zástupcovia diplomatického zboru, predstavitelia Československej obce sokolskej, Zväzu bojovníkov za slobodu, Armády ČR a mesta Prahy. Aktu sa zúčastnil aj posledný žijúci člen čs. parašutistických jed-

Jaroslav KLEMEŠ
*** 31. 1. 1922**

notiek vysadených počas vojny v Protektoráte genmjr.Jaroslav Klemeš. Desiatky vencov bolo položených k pamätnej doske, ktorá sa nachádza pri okienku do krypty, kde bol úkryt parašutistov. Po kladení vencov nasledovala bohoslužba za hrdinských parašutistov ako i všetkých obetí teroru rozpútaného nacistami po atentáte. Oslavy pokračovali pietnym aktom a uctením si pamiatky parašutistov pri pomníku čs. parašutistov a ich spolupracovníkov v domácom odboji v Resslovej uli-

Pokračovanie na str.3

Padáky nad Neštichom

Pokračovanie zo str.1

nejakého jeho menovca, ale rovno jeho! Veď predsa on sám v tej ďalekej Amerike o ktorej hovoria, vynašiel funkčný para-šut aby ľuďom zachránil život keď zlyhá lietadlo!

Udivene by počúval čo všetko hovoria rečníci o ňom a o jeho vynáleze. Predal ho americkej armáde a potom ho všelikto ešte všelijako vylepšil a dnes sa bez padákov nezaobíde žiadna armáda. Vravia že na svojom vynáleze nezarobil a to je svätá pravda, patent na padák predal za symbolickú cenu veď šlo o život a nie o peniaze a vrátil sa domov chudobný aký odišiel. A vraj teraz padák slúži ľuďom nielen keď musia vyskočiť z lietadla ale aj keď nemusia, len tak pre zábavu – pre radosť a krásny pocit z lietania vo vzduchu na padáku. Iste by po slávnosti kráčal za účastníkmi zhromaždenia aj dovnútra do budovy, zvedavý čo bude tam. Zasa čosi vážne a dôstojné. Seminár. Počul by o histórii výnimočného druhu vojska v bývalej Československej armáde, o veľkých cvičeniach výsadkárov chrániacich svoju vlasť, aj o tom k akým unikátnym zoskokom a výkonom dospeli parašutisti tu u nás aj vo svete. Počul by že padák je v tisícorakých podobách vyobrazený na odznakoch a že parašutizmus sa rozrástol a rozkošatil ako strom novými odvetviami para-športov.

Nepochybne by mu oči padli na dlhý stôl s predmetmi aké nepozná. Čudné batohy, pevné vysoké topánky, čiapky aj prilby a všeličo iné čo používali parašutisti na začiatku histórie parašutizmu na Slovensku. Možno by mu dlhú chvíľu trvalo než by pochopil, že takú podobu mal jeho vynález pred polstoročím a dnes sú tie veci čo patrili k padákom pred pol storočím už historické a patria do múzea. Lebo, veru, na zložitú konštrukciu jeho padáka sa ten šikovný batoh na chrbát už vôbec nepodobá. Dozvedel by sa aj to, že figurína ktorá stojí vedľa oblečená a pripravená na zoskok je parašutista, ktorý pribudne do jeho múzea. Do múzea Štefana Baniča v Smoleniciach. Asi by vôbec nerozumel ako je možné že on má vlastné múzeum v meste pod kopcom so šľachtickým zámkom, na ktorom pracoval ako murár.

Určite by vôbec nerozumel ako súvisí on, svojho času obyčajný poddaný c. k. pána cisára, so všetkými nepochybne významnými ľuďmi čo sa zišli v starej neštickej škole. Tá je prerobená na kultúrny dom lebo Neštich je dnes mestskou časťou Smoleníc, a tých čo prišli osláviť 100-výročie udelenia patentu na jeho vynález hostí mesto Smolenice ako vzácnych hostí vo veľkej hodovnej sieni, pred každého servírky kladú príbor k obedu a pohár. Nešlo by mu do hlavy že toľko ľudí sa tu zišlo kvôli nemu a pani starostka Mestského úradu prednáša prípitok na jeho počesť. Vraví, že ten aperitív je tiež čosi čo bolo ocenené v Amerike a všetci ochutnávajú výrobok smolenických včelárov, on by ho nebol mohol ochutnať lebo ten nápoj je mladý ako nové padáky-krídla a nevolá sa medovina ale včelovina.

Po obede sa však v Smoleniciach udialo čosi čo by určite udivilo nielen oslávenca lebo také dačo iste nikdy nevidel, ale prekvapilo to aj mňa hoci ja som také už zažila. Možnože niektorí členovia nášho klubu si to ani nevšimli lebo to nebolo pre všetkých. Nie všetci vedeli, že aj čosi také urobilo vedenie klubu pri organizovaní tohto

Pokračovanie na str.3

Starostka obce Smolenice P. Hornáčková, M. Feješ a V. Timura pri pokladaní vencov na hrob Š. Baniča

Skupina parašutistov po zoskoku v Smoleniciach pri 100-om jubileu udelenia patentu Š. Baničovi

Padáky nad Neštichom

Pokračovanie zo str.2

podujatia. To ešte náš KVV Bratislava nezažil. Tlačovú konferenciu s novinármi. Dve televízie aj rozhlas, dve novinové redakcie a internetový portál prišli zaznamenať dianie v Smoleniciach. Cez médiá rozšíriť zvesť o vynálezcovi, ktorý je viac známy v Amerike ako na rodnom Slovensku. Fotografi odfotografovali a televízne kamery nasnímali aj kladenie kvetov na cintoríne kde je Štefan Banič pochovaný, niečo sa o ňom iste dostane pred oči a do uší Slovákom ktorí o tom, že Slovák Banič vynašiel prvý funkčný padák patentovaný v Amerike, nikdy nepočuli.

Keby neležal v hrobe ale išiel s nami všetkými napokon von, za domy a stromy, zvedavý ako vyzerajú dnešné padáky rozbalené, zažil by tak ako ja milé prekvapenie. Od miestnej obyvateľky, starenky v šatke krivkajúcej z cintorína o palici. Ja za ňou na trávnatom chodníku popri záhradách, ona v zanietenom rozhovore s parašutistami. Aj ona je hrdá na Baniča, chváli jeho vynález a aj to, že parašutisti z dvoch republík mu toľkú úctu prejavili. Pred jednou bránkou na poslednej ulici ostane stáť a vraví: „Zastavte sa tu keď pôjdete naspäť. Mám upečené dve kačice. U nás sú zajtra hody, pohostím aj vás.“ Kolegovia sa v rozpakoch smejú, také nečakané a úprimné pozvanie na hody hocikde nedostanú, ale ďakujú a vravia: „My sme zďaleka teta, budeme sa musieť ponáhľať, nemôžeme hodovať. Ale keď prídete za nami na lúku, uvidíte skákať parašutistov z Trnavy, tých pozvite.“

Na lúke za Neštichom by Štefan Banič, keby bol v to ráno vstal z hrobu a sledoval čo sa deje okolo neho a na jeho počesť v Smoleniciach, uvidel niečo čo si pred sto rokmi v žiadnom prípade nemohol predstaviť. Vynašiel vynález na záchranu ľudského života a lúka, zmenená na provizórne letisko, zhromaždenými divákmi pripomínala skôr futbalových fanúšikov. Prišli kvôtli zábave. Vedľa zvyškov pokosenej uschnutej trávy navádzacie znaky, nafukovací rukáv ukazuje smer vetra, ľudia s vyvrátenými hlavami hľadajú očami na nebi maličké bodky čo padajú z lietadla - bez padákov. Vynálezca padáka by určite strnul hrôzou že jeho vynález zlyhal. Možno by zúfalý sklonil hlavu a spamätal by sa až hlasitými radostnými výkrikmi okolostojacich: „Prvý!“ „Druhý!“ „Tretí!“ ... Zmätený by znovu pozrel hore a neveril by vlastným očiam. Jeden za druhým sa na nebi otvárajú dnešné padáky. Až potom, čo parašutisti padali niekoľko sekúnd voľným pádom. Deväť padákov odrazu krúži nad letiskom ako kŕdeľ farebných vtákov, diváci na zemi vzrušene sledujú lietanie parašutistov. Bez krídel a bez motora. Jeden za druhým pristávajú a diváci tlieskajú. Parašutisti pristávajú vzpriamení akoby zoskočili zo schodíka lietadla čo stojí na zemi a nie z toho, z kto-

Pokračovanie na str.4

72.výročie hrdinskej smrti čs. parašutistov

Pokračovanie zo str.1

ci v Prahe Dejviciach. K prítomným občanom sa prihovoril podpredseda Zväzu bojovníkov za slobodu a starostka Prahy 6. Väčšinu účastníkov tvorili vojenskí výsadkári-veteráni z klubov Liberec, Praha, Holešov, Prostějov, Jindřichov Hradec, Chrudim a ďalší. Slovenskú republiku reprezentovali zástupcovia Klubu vojenských výsadkárov Bratislava. Smutným faktom odzrkadľujúcim hodnoty v našej slovenskej spoločnosti bola skutočnosť, že SR mala tradične minimálne zastúpenie. Na pietnom akte pre chrámom sv.Cyrila a Metoda sme nezaznamenali zastúpenie SZPB a len z informácie hlavného garanta osláv (predsedu Klubu výsadkových veteránov Praha) sme sa dozvedeli o nenápadnej účasti „uniformovaného podplukovníka Armády SR“. Na druhej časti osláv (vojenskej) pri pomníku čs.parašutistov ani pri najlepšej snahe sme nespozorovali už ani tohto „podplukovníka Armády SR“.

Ľubomír Dubeň
Predseda KVV Bratislava

Slemä 1513 m.

V piatok 13.10.1944 z letiska poľského mestečka Krosno odštartovalo lietadlo Li-2 (Lisunov č.28) zo zostavy 340. bomb.divízie pplk. Stefanova na pomoc SNP a viezlo príslušníkov 2. čs. paradesantnej brigády. Let trvá 26 minút. Rýchlosť je stála 290km/h. čas 21,30 hodín.

Po prelete poľsko- slovenských hraníc, prvý pilot odovzdáva riadenie A.I.šapovovi a odchádza oznámiť mužstvu, že už letia nad Slovenskom. Chlapci, ktorí sa márne snažili niečo vypátrať v tej temnote pod lietadlom, naraz akoby ožili. Ďalších osem minút letu. Prvý pilot M.S.Berkusino je opäť pri riadení. Niekde pod ľavým krídlom by mal byť Poprad a napravo od lietadla defiluje zatiaľ neviditeľné horské pásmo- hrebeň Vysokých Tatier. Nevidieť však nič, len temnotu. Ale predsa, mesiacom slabo osvetlené, vidieť medzi bledšími mrakmi ostrejšie, tmavšie kontúry. Áno, sú to Tatry. Vpravo Lomnický štít a viac naľavo Gerlach. Berkusinovi sa zdá, že tieto končiare, o ktorých vie, že sú vysoké viac ako 2660 metrov, sú bližšie a vyššie ako ich videl posledne. Pohľad na výškomer- 2 100 metrov. Doba letu 36 minút. Pozornosť oboch pilotov je zameraná hlavne na pravú stranu od nosa lietadla. Tam sa mali o dve-tri minúty objaviť kontúry Nízkych Tatier. Bude potrebné zrýchliť zostup. Asi o 11 minút by mali vidieť signálne svetlá na Troch Duboch. Pred lietadlom z hĺbky vyletujú rakety. To ešte nebude Banská Bystrica, žeby to boli pozdravy partizánov? Na bočnom skle pravej strany pilotnej kabíny sa zablesol červený odraz rakety. Bol to posledný zrakový vnem pilotov a to polo posledné čo videli i viacerí príslušníci prevážanej veliteľskej batérie 2.čš. paradesantnej brigády. Sťaby obrovská päsť vrazila do lietadla mohutná sila, vytrhuje oboch pilotov zo sedadiel a vrhá ich cez volantové stĺpy proti prístrojom a predným sklám kabíny. Tie, akoby zázrakom, sa menia na množstvo črepov a miznú kdesi pod lietadlom. Kabína sa v okamihu triešti, deformuje a trhá. To už piloti necítia. Ich bezduché telá sú stlačené a trhané úlomkami a plechmi zvyškov kabíny. V kabíne pre cestujúcich sa odohráva ďalšia tragédia. Vojaci, ktorí sedeli na lavičkách, sú zmietaní nesmiernou silou medzi stenami kabíny, ktorá sa láme na kusy, keď naráža na okolité silné kmene smrekov. Tak ako u pilotov, i tu je smrť rýchla. Už prvé nárazy spôsobujú milosrdnú stratu vedomia, ktoré sa prepadlo kdesi do temnoty noci. Mohutné lietadlo so svojím 29 metrovým rozpätím a skoro 14 tonovou letovou váhou , ťahané pri zostupe bezmála 300 kilometrovou rýchlosťou, plnou letovou energiou naráža do starých smrekov horského hrebeňa. Svojou váhou láme stromy, súčasne sa láme i jeho konštrukcia. Oba motory s posledným zavytím sa trhajú od krídiel polámaného trupu dopadajú na zem.. Celé toto dianie sprevádzané revom motorov, tupými nárazmi, škrípaním trhanej konštrukcie bolo dielom dvoch – trochu sekúnd. Pár sekúnd, doba tak krátka v žití človeka zmarila 19 ľudských životov, nenávratne pohltila predsavzatia, myšlienky a city pred chvíľou ešte žijúcich bojovníkov, ktorí chceli svojím pričinením v chrabrom boji slovenského národa proti fašizmu priniesť slobodu svojim milým, drahým, svojej vlasti. Od tejto chvíle uplynulo 70 rokov, kedy obetovalo svoje životy 19 statočných bojovníkov- Slovákov, Čechov i Rusov, spoločne bojovali, spoločne padli, krv ostala pečaťou družby. Ich mená po dodatočnom zistení Klubom vojenských výsadkárov Žiline sú uvedené na doske Pamätníka na Slamä. Pamätník zhotovili a pôvodnú neúplnú dosku osadili členovia Zväzu mládeže.

KVV Žilina

Padáky nad Neštichom

Dokončenie zo str.3

rého vypadli vo výške tisíc metrov, tamten ľahúčko dopadol len na jednu nohu a druhú iba prinožil, frajer! Žeby jeho vynález mohli používať ľudia neohrození na živote len pre radosť a zábavu sebe aj iným, to si Štefan Banič iste nevedel predstaviť.

Tisíce, desaťtisíce padákov takto krúži nad letiskami po celom svete pre potešenie a radosť parašutistov i divákov a skutočnosť, že Baničov vynález slúži v prvom rade vojenským výsadkárom, v tú sobotu na provizórnom letisku za Neštichom neexistovala. Akoby armáda SR výsadkárov ani nemala. Vynálezcu padáka Štefana Baniča oslavovali len vojenskí veteráni čo v Studenej vojne slúžili vo výsadkovom vojsku niekdajšej Československej armády a športoví parašutisti. Akoby mladá SR parašutistov nepotrebovala.

No a napokon, možno len ja sama som sa čudovala, že oslavu 100-ho výročia udelenia patentu vynálezcovi na vynález svetového významu nezaštítil nejaký vysoký štátny činiteľ. Pán prezident vraj, ako som sa dopočula, nemal čas. Inak je bežné, že dnes aj výročný jarmok zaštíti najvyšší ústavný predstaviteľ. Nášmu oslávencovi by pri jeho skromnosti na takomto formálnom detaile iste nezáležalo, nám taká formalita tiež nepokazila radosť.

Hlavne že sa nám podarilo ukázať Štefana Baniča a jeho vynález aj neparašutistom.

Marta Slezáková
KVV Bratislava

20. ročník výstupu na Slemä

11.10.2014 hmlisté ráno Žilina. Na parkovisku pred kasárňami 5. pluku špeciálneho určenia pribúdajú autá s evidenčnými číslami z celého Slovenska aj z Čiech. Stretávajú sa starí známi aby si výstupom na Slemä pripomenuli 70 rokov, od tragédie, ktorá sa tu odohrala, pri ktorej zahynulo 13. členov 2. čs. paradesantnej brigády a 6 sovietskych vojakov, členov posádky zostreleného lietadla Li-2.

Nastupujeme do pristavených autobusov a presúvame sa do Liptovského Hrádku. Tam sa rozdeľujeme na dve skupiny. Tí, ktorým už zdravotný stav, alebo vek nedovoľuje zúčastniť sa na náročnom výstupe na Slemä sa presúvajú do Liptovského Mikuláša na vojenský cintorín, kde je pochovaných jedenásť obetí havárie. Pietnym aktom a položením vencov si pripomenú ich obetu v boji proti fašizmu. Ostatní sa presúvame do oblasti osady Michalovo, kde končí pohodlie diaľkového autobusu a začína presun na korbe vojenských nákladných áut, ktorými prekonávame 370 výškových metrov a dopravujeme sa do sedla Brtkovica (1065 m.n.m.) Z tohto bodu začína ten pravý výstup "po vlastných" s prekonaním 500 výškových metrov. Niektorí ťažšie a pomalšie - roky už cítiť, iní rýchlejšie, ale nakoniec všetci úspešne vychádzame dobre spotení na vrchol. Tam už tradične všetkých prichádzajúcich vítal štamperlíkom kolega plk. Tuček. Na vrchole sme privítali aj 2. zástupcu Náčelníka Generálneho štábu OSSR Generálmajora Ing. Pavla Macka, CSc. Po krátkom oddychu sa uskutočnil pietny akt pri pamätnej tabuli pod rozvinutou replikou bojovej zástavy 2. čs.paradesantmnej brigády. Prihovoril sa kolega Glatter z KVV oblasť Žilina, plk.J.Tuček a generálmajor Macko. Slávnostnú salvu vystrelili príslušníci 5. pluku špeciálneho určenia. Pri príležitosti výstupu KVV SR daroval generálmajorovi Mackovi klubové tričko so znakom KVV, ktoré odovzdal plk. J.Tuček. Po krátkom pobyte na vrchole sme sa vydali na cestu dole do sedla Brtkovica. Odtiaľ niektorí pešo, iní na nákladných autách zišli dole do "základného" tábora pri osade Michalovo. Zatiaľ čo my sme vystupovali na Slemä, ekipa vojakov 5. pluku špeciálneho určenia tam rozvinula "občerstvovaciu" základňu so stanovými prístreškami. Po výstupe nám veľmi dobre padol tradične dobrý vojenský guláš. Chvála patrí kuchárovi. Nasýtení ešte chvíľu oddychujeme a debatujeme. Príjemne unavení nastupujeme do autobusov a vydávame sa na spiatočnú cestu. Do Žiliny prichádzame už za tmy. Nastáva lúčenie s prianím pevného zdravia do budúceho výstupu a rozchádzame sa domov. Vďaka za úspešný priebeh akcie patrí organizátorom KVV Žilina a 5. pluku špeciálneho určenia Jozefa Gabčíka. Tešíme sa na ďalší ročník!

Ivan Hulín
KVV Bratislava

PREČO MIRO PREKLIAL PADÁK?

Na tento prípad si spomína športový parašutista z Prievidze Miro Štefančík

V roku l982 som mal práve dvadsať rokov. Bol som na letisku v Očovej, keď sa nám s Paľom Ďubekom zo Zvolena podarilo pod stolom na balenie padákov objaviť akési parašutistické čudo. Pre nás dvoch tobolo ozaj čudo lebo taký padák sme ešte nikdy nevideli. Pozreli sme do jeho záznamníka, ktorý bol zasunutý v jeho brašni. Padák PTCH-3, rokvýroby 1962, teda je mladší o rok odo mňa. V roku 1982 bol Paľo už inštruktorom a ja som mu pri výcviku a zoskokoch pomáhal ako pomocný inštruktor. Na letisku sme mali brancov.

Keď sme si padák pozreli, napadla nás ohromná myšlienka, vyskúšať tento padák zoskokom z lietadla. Lenže, bude to možné, ak inšpektor kraja Ján Major nebude na letisku. Ten by nám takýto kúsok nedovolil. Celú pripravovanú akciu sme tajili a čakali sme na príležitosť, kedy Major na letisku nebude. Aj šťastie nám prialo, keď jedného dňa sadol do lietadla a odletel niekam na vyšetrovanie nehody. Po jeho odlete sme sa usilovne pustili do balenia padáka. No, ale čo teraz? Nikdy sme taký padák nevideli, a ako ho vlastne zabalíme? Keď sme si ho prehliadli, zistili sme, že vzadu má dva výrezy. Teda má aj doprednú rýchlosť, bol okrúhly. Očká na zabalenie šnúr boli na zadnej chrbtovej podložke, čo nás uistilo, že nemá "čechol" a nemusí sa naň baliť. Tak sme ho aj bez "čechola" zabalili na výťažný padáčik. Bolo nám veselo a smiali sme sa s Paľom, že sa nám to tak dobre dalo zabaliť. Lenže smiech nás prešiel, keď som si ho skúšobne obliekol a skúsil, ako to bude na mne sedieť. Zistili sme, že na tento postroj sa nedá pripnúť záložný padák. Pri ramenných prackách chýbali nejaké úchytky pre tento účel. Hľadali sme v starých krabiciach niečo, čo by sa tam mohlo dať. Na dverách sme videli veľký plagát, na ktorom je Juro Kriváň oblečený do podobného postroja ako máme my. Všimli sme si tam pracky na uchytenie "záložáka". Našli sme ich a mohlo sa ísť hore. Aj pilot Dorot keď ma zbadal v tom padáku sa tiež čudoval, že čo to mám oblečené na sebe. Len potom sa mu niečo zdalo, že už niekedy taký padák videl. V 1.200 metroch som vyskočil s okamžitým otváraním padáka PTCH-3 na výťažný padáčik. Po jeho otvorení som riadne a nekresťansky zahrešil. Padák sa rýchle otvoril a vzduchom letela rana ako z dela. Všetky karabíny na prsiach a nohách, ktoré boli dosť masívne, mi pritlačili svaly až na kosť. "To mi bol čert dlžný!", šomral som si vo vzduchu na otvorenom padáku. No ale čo, keď som už na ňom? Len aby sa o tejto akcii nedozvedel inšpektor Major. Na tento prenos myšlienok ani doteraz neviem zabudnúť. Keď som sa pozrel dolu, tak Major vracajúci sa zo služobnej cesty, práve pristával na letisku. Mal som spásonosnú myšlienku. Som bokom od letiska a podo mnou je potom Hučava. Pristanem na druhej strane potoka, tam rastie aj kukurica a tak ma vidieť nebude. Tam som aj pristál. Padák som rýchle zabalil do prenosnej brašny a s veľmi malou dušičkou odniesol do baliarne na miesto, kde sme ho s Paľom našli.

O Majorovi sme my športovci aj inštruktori všetci vedeli, že keď je mierne nahnevaný tak kričí. Ale keď je veľmi nahnevaný, ostane ticho a nepovie ani slovo. Taká situácia bola aj teraz - Major mlčal. My, previnilci, sme si to hneď všimli, a nedokázali sme si ani len predstaviť, čo teraz bude s nami, ktorí sme túto akciu spískali.

"Po večeri vás čakám v kancelárii", povedal nám obidvom. V kancelárii bol už vzduch na vybuchnutie, ale nevybuchol. Posadil nám oproti sebe a celkom pokojne a vážne začal hovoriť, že čo sa stáva v parašutizme, ak niekto nedodrží predpis a porušuje bezpečnostné nariadenia. "Práve som sa vrátil z takého prípadu a vy, ako na potvoru, keď som vytiahol nohy, ste začali vyrábať nekontrolovaný prípad!" - hovoril inšpektor veľmi prísne. Obrátil sa aj na Paľa:"Paľo, ty si už dosť starý a že si to dovolil a ešte aj pri tom asistoval, tak si starý somár!" - zakončil celý prípad krajský inšpektor para Ján Major. Tento padák som o mnoho neskôr dostal od Majora ako "suvenír" len s tým, že na ňom sa už nedá skákať, lebo Major z vrchlíka odstrihol šnúry.

Zo spomienok Mira Štefančíka z Prievidze voľne spracoval Emil Tencer KVV Banská Bystrica

foto: „šleso“

Naši výsadkári v Jindřichovom Hradci

Na túto tému som úsmevne spozornel až koncom augusta 2014 v Jindřichovom Hradci. V dňoch 27.-29. augusta sa tam totiž konalo stretnutie členov českých a slovenských klubov vojenských výsadkárov, ktorého sa zúčastnila aj početná delegácia nášho Klubu vojenských výsadkárov – veteránov Bratislava. Pre kroniku a našich budúcich nasledovníkov zaznamenávam, že to boli títo naši členovia: Viktor Timura, Ladislav Hreha , Gustáv Voda, Jana Vodová, Juraj Poláček, Alexander Georgievský a Jaroslav Rezník. Treba hneď na začiatku povedať, že hlavný organizátor podujatia – Klub vojenských výsadkárov – veteránov v Jindřichovom Hradci zvládol svoju úlohu bezchybne. A to rovnako v súťažnej i kultúrnej časti programu, ako aj v sociálnom zabezpečení účastníkov a – trúfam si to povedať, i v popularizačno-propagandistickej oblasti armády Českej i Slovenskej republiky a ich výsadkových jednotiek. Všetko klapalo tak, ako sa na skúsených a osvedčených dôstojníkov patrí. Presný program podujatia iste zachovajú archívy všetkých zúčastnených klubov, preto sa pokúsim zaznamenať len tie situácie, ktoré sa mi natrvalo usadili v pamäti.

Kultúrna časť sa začala umeleckým programom v areáli cvičiska na pódiu pod holým nebom. Vystúpil v ňom bezprostredný juhočeský gajdoš s pesničkami tohto kraja a tak nám vlastne pripomenul, kde sme sa sčista-jasna ocitli. Na južnej hranici Moravy a Česka, asi 17 km od rakúskych hraníc, v kraji „tisícich jazier a rybníkov“ ako by povedali Fíni. A veruže tú vlhkosť v chladnom večere sme cítili i na vlastnom tele. Ale nie dlho. Vojenská profesionálna cimbalová hudba Ondráš z Brna nás veľmi rýchlo zohriala. Lenže už nie vonku, to by sme museli bez prestávky tancovať, ale v obrovskom vojenskom stane, prezieravo pripravenom na takúto situáciu. Je večná škoda, že Slovenská armáda dnes nemá žiadne profesionálne umelecké teleso. Priznám sa, v tzv. logistických centrách kdesi pri Poprade by som radšej videl cimbal, basu a husle ako akýkoľvek iný vojenský materiál. Mimochodom, tá vojenská cimbalovka z Brna aj s tanečnou zložkou sa do rozdelenia Československa volala Jánošík.

Do kultúrneho programu patrila i prehliadka mesta. Vybraná skupina predsedov a podpredsedov klubov ju završila na radnici, kde ju prijal primátor mesta. My ostatní sme finále absolvovali na dnešnom Štátnom hrade a zámku, ktorý je svojou rozlohou a ja dodávam, že i krásou, tretí v Českej republika (za Prahou a Českým Krumlovom) a je národnou kultúrnou pamiatkou s popisným číslom v meste nad Vajgarom 1/I. Ako ľudí od neba a spod padákov nás veľmi zaujal aj nový pomník na brehu jazera Veľký Vajgar, venovaný pamiatke amerických a dnes už možno aj nemeckých letcov, čo zviedli nad Jindřichovým Hradcom poslednú leteckú bitku Druhej svetovej vojny. Trosky zostrelených lietadiel sú dnes v Múzeu čs. armády. Kuriozitou je, že zvyšky jedného z lietadiel našli len pred niekoľkými rokmi. Ešte žili pamätníci, čo presne vedeli, kde sa lietadlo zarylo do zeme, lenže roky tam márne hľadali. Až jeden matematicky nadaný štu-

Pokračovanie na str.8

Ktorý Hradec je v pesničke?

To sa nedá zabudnúť! Veliteľ roty zavelí nastúpenej jednotke: Rota, pózor! Pochodém vchod! A po chvíli: Pohov, volno, spívat! Vojín Rezník začne! No a vojín Rezník nezaváha a začne: Okolo Hradce v malé zahrádce... O chvíľu sa ponad celé kasárne a niekedy veru i ponad celé vojenské letisko v Českých Budejoviciach rozlieha melódia i slová tejto prastarej a politické režimy nerešpektujúcej vojenskej pochodovej piesne. Bol som presvedčený, že v pesničke sa spieva o meste Hradec Králové, veď tam boli odjakživa kasárne, ba dokonca v stredoveku aj nejaké bitky. No a toto som si myslel o pesničke celých päťdesiat rokov, aj keď, pravdupovediac, odkedy naši sprostí a podplatiteľní politici zrušili základnú vojenskú službu, táto okrajová informácia ma vôbec nevzrušovala.

Naši členovia Viktor Timura a Jaroslav Rezník (po stranách) s manželskou dvojicou z Liberca pred ubytovacím hotelom

Člen KVV z Liberca kontroluje dodržiavanie pravidiel pri streľbe

Naši výsadkári v Jindřichovom Hradci

Pokračovanie zo str.7

dent gymnázia na základe istých vektorov (dĺžka a smer pádu, ale i hustota terénu, kde spadlo) vyrátal, kde treba kopať a hľadať lietadlo. A ono tam naozaj bolo. V ílovitom teréne sa kĺzalo skoro dvadsať metrov popod zem a zakotvilo v hĺbke päť metrov. Nuž tak, aj také hroby prináša vojna.

Ale na príjemnejšie témy. V posledný deň a dve hodiny pred slávnostným záverečným nástupom sme si zašli na kávu do malej kaviarničky Pod malým Vajgarom na Zarybničej ulici. Aby sme urobili troška lepší obchod majiteľovi a sebe príjemnejší pocit v žalúdku, dali sme si aj po vodke. Odznaky na sakách i slovenčina nás prezradili a tak čoskoro vysvitlo, že pán Domin, s manželkou spolumajiteľ kaviarne, kedysi slúžil na vojenčine v Poprade. A asi má na naše mesto pod Tatrami a na Slovákov tie najkrajšie spomienky, pretože sčista-jasna priniesol tri poháre whisky a ľad ako pozornosť podniku. Bolo to veľmi milé a aj touto cestou mu ďakujeme. A ja som pripravený poslať mu toto číslo Červených baretov priamo na adresu tej milej kaviarničky.

V tej kaviarničke sme boli traja: Viktor Timura, Laco Hreha a ja. Aj keď sme troška pomiešali whisky s vodkou, čo je z politického hľadiska dosť symbolické, na slávnostnom nástupe sme stáli rovno a vystreto, podľa povelov „pozor! a pohov!“ A bolo aj treba, lebo na čestnej tribúne okrem miestnych veliteľov a náčelníkov armády

Ktorý Hradec je v pesničke?

Časť účastníkov Stretnutia Klubov VV v Jindřichovom Hradci na Námestí mieru

a primátora mesta bol aj náčelník generálneho štábu Českej republiky armádny generál Petr Pavel. Po slávnostnom nástupe počas prehliadky bojovej techniky sa NGŠ pohyboval po nádvorí a zhováral s veteránmi. Priblížil sa k nemu aj V. Timura a položil mu otázku: „pán generál, v rokoch 1953-1956 v Bratislave na Lafranconi v Žižkovej škole (vojenské gymnázium Jana Žižku z Trocnova) som mal spolužiaka Pavla...“ „Jozefa?“ – spýtal sa pán generál pohotovo. Viktor mu prisvedčil a on hneď dodal: „Ja jsem jeho syn.“ Potom strávili v krátkom rozhovore o otcovi a náš plukovník v. v. V. Timura nechal pozdravovať otca pána generála – bývalého spolužiaka s gratuláciou k tak úspešnému synovi, ktorý ho výrazne prerástol. No a ako by to bolo nevyfotiť sa na pamiatku s náčelníkom generálneho štábu armády ČR? Juro Poláček to ochotne a urobil. Aj s najmodernejším obrneným transportérom s vybavením na protivzdušnú obranu v pozadí, aby boli fotky efektnejšie. Ale aj tak: ja – zdatný viac literárne ako technicky, budem na tieto transportéry dlho spomínať. Stáli na dvore kasární a mali spustené motory. Veliteľ jedného z nich, tuším kapitán, mi ponúkol sadnúť si za volant na vodičovo miesto. Cítil som sa ako v kabíne kozmickej lode, len to delo nad hlavou ma uzemňovalo. No neposedel som si v ňom dlho. Keď som sa veliteľa spýtal, ako sa radí jednotka, pre istotu exkurziu v kabíne ponúkol ďalšiemu.

Čo sa týka pretekov (streľba, hod granátom, hádzanie šípkou, veslovanie) našim sa veľmi nedarilo. Iste to malo viacero príčin, no jedna z nich bola veľmi nápadná. Domáci postavili dve družstvá z chlapov v plnej zbroji a ruji, čo v mojom literárnom poňatí znamená trénovaných chlapov od štyridsiatky do 55 rokov. No a tí naši dôchodcovia nad 80 rokov podobne ako ani iní dôchodkoví junáci nemali veľké šance na úspech. Ale ja tomu rozumiem. Primátor Jindřichovho Hradca je tiež bývalý parašutista a má pre miestny klub a parašutizmus vôbec veľké porozumenie. No nielen porozumenie, ale aj kasu. Od neho bude závisieť, koľko dostanú naši padákoví kolegovia na svoje aktivity. Preto museli stoj čo stoj bodovať a vyhrať. Nakoniec, ani prítomnosť náčelníka generálneho štábu ČR nemala len turistický charakter. V každom prípade, držíme im palce.

Aha! Na tú nepodstatnú, ale z hľadiska literárneho charakteru tohto textu i z hľadiska jindřichohradčanov informáciu veľmi vážnu by som bol skoro zabudol. Vojenská pochodová pesnička Okolo Hradce v malé zahrádce... vôbec nie je o Hradci Králové, ale o Jindřichovom Hradci. Spýtal som sa na to aj sochy Majstra Jána Husa v pozadí parku Námestia T. G. Masaryka a ten mi to potvrdil kývnutím hlavy. Mimochodom, je to najkrajší monument Majstrovi Jánovi Husovi v Čechách, aký som kedy videl. No nielen preto sa veľmi rád do Jindřichovho Hradca kedykoľvek vrátim.

Jaroslav Rezník
KVV Bratislava

Viete že ???

Medená socha patróna parašutistov – sv. Michala. je umiestená na najvyššom (80m) mieste francúzskeho pútnického miesta Mont – Saint – Michel, ktoré je od roku 1979 na Zozname svetového dedičstva UNESCO.

OSOBNÉ TUŠENIE BOLO VŽDY PREDPOVEĎOU

V roku 1951-196O som bol krajským náčelníkom pre parašutistický výcvik v nitrianskom kraji. Táto funkcia, aj keď bola platená, nebola takou robotou, v ktorej sa med líže. Mohol ju robiť len ten, čo bol pre neho parašutizmus koníčkom, alebo záľubou. Veď v mesiacoch od marca do novembra, som nepoznal žiadnu nedeľu, alebo sviatok, okrem Veľke-Noci a Vianoc. Základný i športový výcvik parašutistov sa robil aj cez zimné mesiace. Zoskoky padákom sa uskutočňovali hlavne v sobotu, v nedeľu a cez sviatky. Za sviatky a nedele som mal obyčajné náhradné voľno a to vždy v pondelok. Lenže čo, pondelok bol pracovný deň a väčšina ľudí bola v práci. Teda pre mňa, manželku a deti, to nebol žiadny sviatočný oddych.

V našom kraji sme mali 18 výcvikových stredísk. Tie bolo potrebné občas navštíviť a ich výcvik skontrolovať. V zimných mesiacoch sa zasa robilo teoretické školenie športovcov a to v sobotu a v nedeľu. Muselo byť každý rok ukončené do konca marca. V apríli sa začalo skákať. Na záver školenia sa robilo preskúšanie z odprednášanej teórie. Bez účasti na školeniach a záverečných skúškach nemohol ísť žiadny športovec na zoskoky. V letných mesiacoch prebiehali aj záverečné skúšky základného výcviku a brancov. Základný výcvik uskutočnili po tri a branci po päť zoskokov. Zoskoky sa robili na štyroch letiskách - v Prievidzi, Partizánskom, Nitre a Nových zámkoch. Tie bez mojej prítomnosti, alebo môjho zástupcu, baliča padákov,- robiť nesmeli. Až v rokoch l958 a neskôr bola táto možnosť riadenia zoskokov pridelená aj skúseným inštruktorom I. triedy a majstrom športu. Pre výkon tejto funkcie museli urobiť kvalifikačné skúšky.

Ak som len tak prebehol stav mojich úloh vo funkcii a nespomenul, že v kraji sa počty cvičiacich pohybovali ročne od 1OO až 13O ľudí. Z nich 7O% boli nováčikovia a ostatní inštruktori a športovci. Ja som bol zodpovedný aj za všetko, čo sa týkalo nášho padákového materiálu pre parašutistov a tak isto aj za pilotné padáky na letiskách, ktorých bolo do 1OO kusov. Za pilotné padáky som bol zodpovedný hlavne tak, že každý mesiac museli byť všetky prebaľované. Predpis nariaďoval, že padák zabalený mesiac sa musí prebaliť, lebo po uplynutí tejto doby sa ťažko otvára. Prebaľovanie sa muselo zapísať do padákového zápisníka a ten, kto bol za prebaľovanie zodpovedný, musel sa doň podpísať. Táto zásada sa týkala všetkých padákov. Tieto povinnosti som opísal preto, aby nezasvätený človek mal aký, taký prehľad o tom, za čo som pri svojej práci zodpovedal. No najväčšia zodpovednosť bola za zdravý, bezpečný výcvik a bezpečné zoskoky bez úrazov. V našom kraji sa žiadny taký smutný prípad za mojej desaťročnej činnosti neprihodil. Mal som asi šťastie a aj tí ostatní, čo okrem mňa za organizáciu zoskokov zodpovedali.

Tieto príbehy v tomto článku majú vo svojom nadpise pomenovanie - osobné tušenie bolo vždy predpoveďou. Možno aj ono ma vždy upozorňovalo: "Pozor niečo sa dnes prihodí!" Ak ma nejaké zlé tušenie cez deň prenasledovalo, čo sa občas stávalo, tak som viac spozornel, ako inokedy. Len nikdy som dopredu nevedel, čo to zas bude. Cítil som to v sebe, ale nikomu som o tom nepovedal, aby som neznervóznil ostatných. Oni za to nemohli, až na tých, čo vždy niečo vyviedli. Musel som sa tváriť normálne tak, aby to nevzbudzovalo u ostatných ani najmenšie podozrenie.

V mesiaci september 1956, pri štarte všetkých lietadiel v Nových Zámkoch do Maďarska do Tatabánye zostalo na zemi len jedno lietadlo C-3 Siebel. Jeho pilot, vtedajší náčelník na letisku v Partizánskom, Fredo Chotváč a ja. Našou úlohou bolo naložiť do lietadla 1O hlavných a 1O záložných padákov, ktoré boli potrebné pre našich parašutistov na letecký deň. Po ich uložení, aj kotviacich zariadení pre naše lietadlá v Tatabányi, pripravovali sme sa na štart. Pretože som už viackrát na tomto letisku s C-3 lietaval a z neho vysadzoval, dobre som poznal rozmery letiska aj potrebnú dĺžku na jeho odštartovanie za vetra i bezvetria. Práve bolo bezvetrie a keď Fredo chcel odštartovať len od polovice letiska smerom na mesto Nové Zámky, povedal som mu, že to má krátku dráhu na to, aby sa za bezvetria z plochy letiska odlepil. No Fredo ma neposlúchal a hádam si aj pomyslel: "...veď ja som pilot a čo mi ty do toho budeš kibicovať". Začal štartovať od polovice letiska. Na konci plochy boli zasadené kríky vysoké asi 15O cm a tie sme len tak-tak nadleteli. No a pred nami sa asi vo vzdialenosti 3OO-4OO m objavilo vysoké napätie. Bolo potrebné bleskovo sa rozhodnúť, ako sa mu vyhnúť. Boli len dve možnosti - podletieť alebo nadletieť. Obidva prípady boli veľmi nebezpečné. Pri nadletení je potrebné dať obidvom motorom plný plyn. Fredo veľmi dobre vedel, že ak tam vrazí plný plyn, motory sa môžu zahltiť a - "pri preskakovaní" drôtov vysokého napätia spadneme na ne a zostanú z nás len škvarky. Keď potom dával motorom plný plyn, zostalo len dúfať, že ten vysoký prídel paliva zhltnú. Našťastie sa to motorom podarilo a preto môžem dnes o tom písať. Vysoké napätie sme preskočili tak, že pred ním lietadlo "natiahol" na preskok a po ňom mierne potlačil, aby sme nestratili rýchlosť a neskončili zasa na zemi. Fredo sa pri tom ale poriadne zapotil a bol rád, že sa mu podarilo tento nepríjemný prípad úspešne zažehnať a že tá, čo chodí s kosou, nemusela prísť pre nás.

Pokračovanie na str.11

POZNAJME JEDEN DRUHÉHO

Stretla som ho pri bráne ružinovskej polikliniky. Ja som mierila von, on vchádzal. Všimla som si fúzy a briadku, zazdalo sa mi že by to mohol byť on. Ale prešiel okolo mňa tak nevšímavo, že som zneistela. Chôdza bola iná než som poznala. Keď zastal a rozhliadal sa akoby v tých priestoroch nikdy nebol, urobila som dva kroky späť a spoza chrbta som mu poklepala na plece:

„Prepáčte, vy ste pán Vrábel?

Pozrel na mňa cudzo. Ale bol to on. Zasmiala som sa:

„A veru je to pán Vrábel! Čo tu hľadáš?“

„Lekárov.“ Odpovedal mechanicky, sústredený sám na seba. Hľadel na mňa akoby ma nepoznal. Zaviedla som ho pred správne dvere, usadila som sa vedľa neho.

Rozhovoril sa.

Na našej poliklinike nikdy nebol, nevie kde čo je. Nielen oči sa mu zhoršili. Chôdza je pomalšia a opatrná lebo nedávno mu namontovali kardiostimulátor. Má problémy s krvným tlakom, pred pár dňami bol znova v nemocnici. Z Joža Vrábla, ktorý celý život potreboval len športových lekárov, sa stal pacient ako všetci ostatní ľudia medzi ktorými sa ocitol. Utešila som ho vlastnými trampotami:

„Ja sem už chodím ako na klavír. Raz mi je to a potom zas čosi. Teraz idem od ortopéda. Aj ty sa naučíš pohybovať sa v tejto budove. Pre mňa je to teraz nový šport.“

Tým sme tému doktorov skončili.

Lebo, odhliadnuc od zdravia, ktoré už nemá také ako kedysi, Jožo ostal aký býval. Nestala sa z neho ufňukaná stará baba čo už nevie hovoriť o inom len o chorobách. Hneď začal z iného konca. Aj ja. On sa vyzná v počítačoch a ja neviem naštartovať zvuk na cédečka, ktoré som dostala od kamarátky. A tlačiareň mi zhltla odrazu dva papiere a stojí. Neviem s tým pohnúť. Mohol by mi poradiť.

Uvítala som toto stretnutie. Poznám ho len z klubu, nie z letiska, chcela som sa o ňom dozvedieť aj niečo iné než viem. Meno Jozef Vrábel bolo a stále je známym pojmom medzi športovými parašutistami starej gardy. Patrí na začiatok slovenskej histórie športu, ktorý sa tiež jeho zásluhou vzniesol na najvyššie svetové priečky. Bol jedným z nosných pilierov športového parašutizmu v Československu pred pol storočím. Reprezentoval Bratislavu a Západoslovenský kraj nielen na celoštátnych ale aj na svetových majstrovstvách. A keďže čakáreň pred ordináciou lekára nie je práve najpríjemnejšie miesto na spomínanie na staré časy, a ja bývam blízo polikliniky, dohodli sme sa, že sa u mňa zastaví až si vybaví doktorov.

Prišiel ako gentleman s bonboniérou a sedeli sme pri pohári vody. Alkohol nepije a kávu tiež odmietol. Navyše sa prejavil ako kamarát. Ochotne sa ujal mojich cédečiek aj tlačiarne. Prekvapil ma aj tým, že hoci pochádza z Piešťan a tam ja od detstva registrujem letisko, jeho ako chlapca lietadlá ani padáky nepriťahovali. Na otázku ako sa dostal k parašutizmu, odvetil: „Jednoducho. V Bratislave v škole som začal behať dorastenecku lyžiarsku ligu.“

„A čo má behanie spoločné s padákmi?“

„To, že behať som nechcel.“

Rozprával o tom iste už viacráz, nepostrehla som či slovo „jednoducho“ myslel ironicky alebo nejako inakšie. Jeho vysvetlenie sa mi nevidelo jednoduché. Bol to dramatický príbeh:

„Keď naše školské družstvo vyhralo slovenskú súťaž pretekov brannej zdatnosti, mal som ísť na majstrovstvá republiky do Prahy. Mal som pred sebou bežeckú kariéru ale behanie ma nebavilo. Odmietol som ísť do Prahy.“

To je celý Jožo. Šestnásťročný a taký nekompromisný. Na pohľad by čosi také od neho nik nečakal. Ani by v ňom nevidel dvojnásobného absolútneho víťaza medzinárodných parašutistických súťaží. Spýtala som sa prečo nechcel behať. Toto vysvetlil ozaj jednoducho:

„Nemal som z toho radosť. Behanie ma unavovalo. Radšej by som bol lyžoval alebo hral hokej. To mi však nedovolili. Vtedy tréneri nevedeli tak podchytiť záujemcov ako dnes. A ja som sa zaťal. Do Prahy som nešiel a povedal som si, že so športovaním seknem. Ale mal som priateľa, Laca Trebatického, ten už vtedy lietal za ČSR ako reprezentant. Keď videl aký som znechutený, zavolal ma na letisko. Že tam sa môžem rozhliadnuť a vybrať si čo by sa mi páčilo. Lietať alebo skákať. Na vetrone bol rok výcvik, na motorové lietadlá dva roky a k tomu vyššie poplatky, tak som sa rozhodol pre parašutizmus. Vybral som si najrýchlejšiu a najjednoduchšiu možnosť.“

Ale ani parašutizmus nebol pre Joža ľahko dostupným športom. Skákať sa mohlo až od 18 rokov a to zďaleka ešte nemal. S humorom si oživoval spomienky:

Jozef VRÁBEL
*** 2. 10. 1939**

„Celý rok som len zbieral čecholy, pomáhal som baliť padáky, upratoval som, robil som na letisku dievča pre všetko. Ale chodil som tam rád. Páčila sa mi atmosféra letiska aj ľudia čo tam chodili“. Celkom sa rozveselil aj pri pohári čistej vody z vodovodu, nechala som ho rozprávať. Pochopila som čo je čechol hoci my sme tomu hovorili vrchlík, pripomenulo mi to vlastné zážitky. Priznal sa, čo napokon urobil aby nemusel dva roky čakať na zoskoky: „Dostal som za úlohu vypĺňať dotazníky pri lekárskych prehliadkach vycvičených brancov a to som využil. Postavu som mal vysokú, nuž som sa zaradil medzi nich. Urobili mi prehliadku. Ale inštruktor Nemček aj tak chcel odo mňa povolenie od rodičov, že mi dovolia skákať. Vôbec som nezaváhal. Šiel som domov, našiel som starú žiacku knižku a sfalšoval som mamin podpis. Tak som si potom nabalil padák a skočil som.“

S brancami na vajnorskom letisku Jozef Vrábel odskákal základné zoskoky, po nich absolvoval športový výcvik a v roku 1958 narukoval k výsadkovému vojsku do

Pokračovanie na str.12

OSOBNÉ TUŠENIE BOLO VŽDY PREDPOVEĎOU

Pokračovanie zo str.9

Ďalšia dramatická príhoda, na ktorú si spomínam, sa stala, keď som kontroloval chlapcov, čo balili padáky. Boli to väčšinou parašutisti z Novák a Prievidze. Jeden chlapec z Novák sa mi nezdal. Poznal som ho vždy ako veselého a sršiaceho žartmi. Teraz bol zadumaný a nežartoval. Pýtal som sa ho, čo mu je. Vyhovoril sa, že nič. Upozornil som na toto jeho čudné správanie inštruktora Cagáňa, aby za ním zašiel a pohovoril si s ním. Pochodil tak isto ako ja. Nič sa od neho nedozvedel. Na zoskoky v Prievidzi som vysadzoval z prvého C-3 a z druhého vysadzoval Bartolen. Keď moji chlapci vyskočili, sledoval som otváranie padákov z tej výsadky, čo letela za mnou. Myslím, že to bol predposledný parašutista, ktorý letel voľným pádom, aj keď sa skákalo na automatické otváranie - na lano. Až v 2OO metroch otváral záložný padák, lebo hlavný sa mu neotvoril. Po zoskoku vbehol do letiskovej budovy, tam obidva padáky nechal a zmizol. Potom sme zistili, že mal osobné problémy s dievčaťom a chcel sa preň na padáku zabiť. Tesne pred výskokom z lietadla vzal do ruky pripnutú karabinku, odopol ju a vyskočil v nádeji, že naposledy. Ale nezvolil si dobrý spôsob, lebo skúšali to pred ním aj iní a nepochodili. To sa len tak nedá. Pri rýchlosti voľného pádu a ešte aj v malej výške, sa rýchle približuje zem. Každý pri jej približovaní siahne na záložný padák. Pre tento prípad platí zásada, že vziať si život na padáku sa nedá!

Takto a podobne sa napĺňali moje zlé tušenia, ktorých bolo dosť.

Emil Tencer
KVV Banská Bystrica

Slovenskí vojnoví parašutisti – doplnok XVIII

Doplnok 17 sa objavil v Červených baretoch 2/2014 na str. 13. Krátky článok o slovenských vojnových parašutistoch odišiel koncom marca i do redakcie časopisu SZPB – Bojovník. Dňa 5.4.2014 pri spomienkovej akcii na skupinu CARBON v Uherskom Ostrohu, povýšil MO SR Martin Glváč (podľa zákona 463/2003 Z.z., § 4, odst. 2) do hodnosti npor. in memoriam Karola Mladého (EMBASSY).

Skupiny CARBON a CLAY boli vysadené na Morave 12.4.1944, ich činnosť mala posilniť od 21.12.1944 skupina EMBASSY (vysadená spoločne so skupinou TUNGSTEN). Skupiny mali v priestore Morava posilniť domáci odboj, vytvoriť podmienky k povstaniu, TUNGSTEN mala vyhľadať (asi) i vhodnú pristávaciu plochu pre pristátie lietadla z Londýna. Časopis Fakta & svědectví č. 5/2014 priniesol zaujímavý článok o škpt. Jaroslavovi Šusterovi (vysadzoval skupinu ANTHROPOID). V článku sú zaujímavé informácie o období 1944 – 1946, kedy pôsobil ako vojenský pridelenec v tej dobe v „Čankajškovej“ Číne. V 4/1948 emigroval do USA, neskôr pracoval ako konzultant FBI pre východoeurópsky región, v polovici 80. rokov sa potretí raz oženil. Pri parašutistovi npor. in mem. Františkovi Bírošovi (MANGANESE) 15.11.1913 Likavka – 2.11.1944 Lopušnická dolina, sa nepotvrdila rodinná príbuznosť s ak. sochárom Stanislavom Bírošom (12.11.1901 Bytča – 16.9.1983 Žilina). Zaujme fakt, že F. Bíroš sa počas SNP stretol s bratom Vladimírom († 1999). Symbolicky, 18.6.2014 sa uskutočnilo v Prahe finálové kolo brannej súťaže BATTLEFELD. Predtým prebehlo 8 oblastných kôl, venovaných pamiatke (hlavne) osobnostiam čs. západného odboja, predovšetkým parašutistom. V súťaži boli použité disciplíny z výcviku čs. jednotiek v Anglicku. Finále pod názvom Battlefeld Jana Kubiša a Jozefa Gabčíka sa zúčastnili družstvá, zložené zo žiakov do 15 rokov. Spoluorganizátorom súťaže bola ČsOL a víťazné družstvo získalo Pohár MO ČR. Občianske združenie Červené barety v Prostějove udelilo Pamätný odznak na stuhe k 70. výročiu vzniku 2. čs. pdb 91 ročnému bývalému príslušníkovi 2 čs. pdb – plk. v.v. Viliamovi Korbačkovi (□ 1922 Hronec). Počas výcviku v Jefremove absolvoval 15 zoskokov, po potlačení SNP pôsobil v part. skupine Jegorov, naposledy náčelník OVS Brno – vidiek. Ďalším ocenený bol plk. v.v. Ján Velík (*1921 Hodonín). Absolvoval 7 zoskokov, včítane bojového v skupine STAS. (Bližšie – Červené barety o.s. – Aktuality). V Žiline, na augustovom sneme KVV SR, sa objavil čat. v zál(!) Ondrej ŠAMAJ (*1922 Malá Bytča). Jeden z posledných žijúcich príslušníkov 2. čs. pdb – ženista. Absolvoval pri výcviku 5 zoskokov (2x balón, 3x lietadlo), veliteľ ženijnej roty – npor. Karol Chovanec. 7.5.2014 povýšil prezident republiky SR Ivan Gašparovič do hodnosti brig. generála plk. v. v. Jána Iľanovského (ex. 2 čs. pdb) a plk. v. v. Milana Píku *28.7.1922, (záp. odboj, povýšený i v ČR českým prezidentom M. Zemanom). Slovenská „Dvojka“ uviedla večer 7.5.2014 symbolicky dokument „Slováci na bojiskách“. Dokument bol natočený v roku 2005, takže z televíznej obrazovky sa nám ešte spomienkami pripomenuli niektorí parašutisti J. Brunovský, K. Schwarz, A. Rehák, T. Kovalík, I. Komárnický, ale i A. Petrák, E. Korda a dnes už noví generáli J. Iľanovský a M. Píka a ďalší.

Vladimír Gajdoš
KVVV Praha

POZNAJME JEDEN DRUHÉHO

Pokračovanie zo str.10

Prešova. Potom už všetko šlo rýchlo. V druhom roku vojenčiny sa dostal medzi elitu pri prípravách na majstrovstvá republiky, skákal v armádnom družstve, vyhral svoje prvé majstrovstvá. Doma ho navrhli do reprezentácie. Vyhral majstrovstvá Západoslovenského kraja a urobil československý rekord na presnosť pristátia. A hneď aj svetový rekord na presnosť pristátia.

„Šesťdesiatšesť centimetrov. To bol vtedy fantastický výkon“. Pri spomienke na jeho prvé majstrovstvá sveta sa mu oči aj teraz rozžiarili. Hoci neskôr, keď reprezentoval Československo, sa mu podarilo 177 absolútnych pristátí na stred, ten prvý svetový úspech bol najúžasnejší. Veď vtedy, keď boli šieste parašutistické majstrovstvá sveta v Spojených štátoch amerických, v mestečku Orange pri Bostone, družstvo ČSSR sa stalo majstrom sveta a jemu len manipuláciou organizátorov unikol titul absolútneho majstra sveta. Vtedy mal Jozef Vrábel iba 22 rokov.

Ale bola aj smola. Po návrate z Ameriky utrpel ťažký úraz. Padák neprilетel zároveň s ním, uviazol niekde v aerolinkách. Celý jeden mesiac ho nemal. Keď ho konečne dostal, šiel hneď na druhý deň do Viedne na letecký deň. Padák neprebalil. Nafúkol sa síce – ale roztrhol.

„Trepotal sa nado mnou ako medúza“ – dlaňami mi ukázal ako sa správal roztrhnutý padák. Zopnuté dlane odeľoval a znova spájal, pri tom hovoril: „Roztrhnuté polovice sa od seba vzďaľovali a približovali, padák sa otváral a zatváral. Nemohol som riskovať, že ak otvorím záložák, vletí mi akurát do otvoreného priestoru a všetko sa to zmotá. Snažil som sa držať šnôry pri sebe ale aj tak sa padák stále trepotal a padal som veľmi rýchlo. Nieslo ma na betón. Robil som čo som mohol aby som sa udržal proti vetru. Aby som nespadol na betón. Zachránil som sa pred betónom, dopadol som na trávu, ale tam bola zrada. Hlboká brázda. Jarok vytlačený od kolies ťažkého stroja. Noha mi skĺzla z kraja brázdy dolu a vyvrátila sa.“

„Ten úraz sprvu ani nevyzeral veľmi zle“ – pokračoval po zámlke. „Zdalo sa, že noha je len vytknutá. Ale keď bola stále veľmi opuchnutá a trvalo to týždne, zistilo sa, že bola zlomená. Vyzeralo to škaredo. Liečenie bolo potom veľmi dlhé a komplikované.“ Teraz už o tom hovoril ľahostajne: „Noha bola ako sud. Doktori si s tým nevedeli poradiť. Hrozila amputácia. Našťastie sa o môj prípad zaujímal doktor Poštolka, on mi ten hrozný opuch vyliečil. Pol roka som sa na nohu nepostavil. V Jeseníkoch mi ju potom doliečovali parafínovými zábalmi, pomáhalo to, ale odvápnili sa mi kosti. Keď som po roku išiel znova skákať noha sa mi hneď zasa zlomila.“

Keď sa noha dala do poriadku pokračoval v skákaní normálne. No na padák už dbal ako sa patrilo, aj na seba. Ďalšie roky bol v jednom kole. Osem rokov bol väčšinu času mimo domu, na letisku vo Vajnoroch sa pohyboval len zriedkavo.

„Chodil som na sústredenia, štátne, do Bratislavy som chodil len na prípravu. Tu ma ešte využili tak, že ma dali do mančaftu a chodili sme vyhrávať súťaže. Najväčšie problémy som mal u rodičov. V Piešťanoch sme mali veľkú záhradu, otec sa spoliehal že v lete pomôžem, ale keď som začal s parašutizmom doma ma nevideli. Len na Vianoce. Potom, keď som sa oženil, trpela aj rodina. Bol som stále preč.“

Jožo Vrábel má doma na papieri spísané všetky svoje parašutistické výkony a je toho na štyri strany. Dlhý zoznam pretekov na ktorých sa zúčastnil, výsledkov, rekordov, športové majstrovské tituly. Vyhral 17 súťaží na presnosť pristátia, z nich si najviac cení už spomenutých 177 absolútnych pristátí na stred. Prežil dohromady desať hodín vo voľnom páde, najdlhší trval l00 sekúnd. Na svojom konte má 2000 zoskokov, pri nich 6x otváral záložný padák. Viacerých medzinárodných súťaží sa zúčastnil dvakrát, športové parašutistické pretekanie zanechal po opakovaných úrazoch dolných končatín v roku l969.

Na dva tituly absolútneho víťaza je právom hrdý. Ďalej spomína už zasa veselo:

„Boli sme skákať do vody v Juhoslávii“ – povedal so smiechom. - „Na Jadranskom pohári som bol už po druhý raz a opäť sa nám darilo, boli sme stále prví, no ohrozovali nás Maďari. Šiel som si prezrieť čiastkové výsledky aby som zistil, ktorý z nich je najlepší. Aj toho som si išiel obzrieť. Ohrozoval priamo mňa. Maďari nikdy neboli preborníci, no ak sa mu podarí dotknúť sa bojky do desiatich sekúnd, môžu vyhrať. Ja som sa spolienal na svoje šťastie a chlapcom som vyhlásil, že nevyhrajú. No iba som dúfal, že nevyhrajú. Ale aj tak som zduplikoval, že nevyhrajú. Povedal som, že ak by sa tomu Maďarovi náhodou podarilo vyhrať, mňa môžu potrestať. A tomu Maďarovi sa to naozaj nepodarilo! Neviem už čo urobil, ale tak sa mu rozkýval padák, že ho hodilo ďaleko od bojky.“ Smial sa a až potom vysvetlil prečo: „Aj tak ma potrestali. Musel som sa hodiť do piesku a odplaziť sa z pláže do vody. Tento môj suchozemský výkon kameraman nafilmoval a boli to také zábery, že všetci sme sa na nich dlho zabávali.“ Z jeho smiechu bolo počuť radosť aj zadosťučinenie: „Keď som ja bol v reprezentácii, mali sme nejaké šťastie. Veď vietor fúkal každému. A nám nefúkal!“

Takto sa určite smial aj vtedy, tridsaťročný, na pláži pri Jadrane, plný sily a sebavedomia. Tak

Pokračovanie na str.13

Slovenskí vojnoví parašutisti – doplnok XIX

Ozbrojeným dobrodincom podávajúcim Čurdovi pištoľ bol rt. Jozef Gabčík. Autor Jiří Plachý vzhľadom na Čurdove jazykové (ne)znalosti ako i miesta a doby dovoleniek, vylučuje historikmi opisované (a asi nepotvrdené) Čurdove pokusy o sobášne podvody. V doplnku XVI. som informoval o natočenom filme o atentáte. Premiéru mal 23.6.2014 na medzinárodnom filmovom festivale Art Film Fest v Trenčianskych Tepliciach pod názvom „Atentát na Heydricha - Príbeh Jozefa Gabčíka a Jana Kubiša“. Pri príležitosti výročia atentátu sa každoročne už tradične objavujú rôzne nepotvrdené informácie. Tlač znovu rozvírila osud 7 lebiek účastníkov atentátu. Hlavy boli po identifikácii K. Čurdom a po pitve oddelené od tiel (dekapitované). Hlavy J. Gabčíka a J. Kubiša boli vystavené v dvoch sklenených valcoch naplnených liehovým roztokom. Vo vitrínach nemeckého súdneho lekárstva na Karlovej univerzite boli vystavené až do 20.4.1945, kedy boli Nemcami odvezené. Povinne sa na ne chodili pozerať i študenti stredných škôl. Ďalšou informáciou(?) je vzťah(?) R. Heydricha k ďalšej žene, ktorou by snáď mohla byť vodkyňa BDM (Zväz nemeckých dievčat) – PhDr. Jutta Rüdiger (1910 – 2001). 21.5.2014, sa na obrazovke ČT – 1 v „Pošte pre Teba“ objavili zástupcovia KVV Jindřichův Hradec (kol. P. Čejka), ktorí pozvali na augustový X. ročník Memoriálu zakladateľov výsadkového vojska a vynálezcu padáka Štefana Banička, dcéru Vasila Kiša veliteľa výsadku Jan KOZINA – Miroslavu Holubovú. Pozorní čitatelia zaregistrovali v knihe „Hrdinovia? Nie vojenskí parašutisti...“ informácie (str. 35) o tom, že paravýcvik absolvovali v Anglicku i niektorí čs. vojenskí letci. Len malý doplnok k ppor. J. Tesařovi a ppor. M. Rozprýmovi. Po absolvovaní paravýcviku boli zaradení 23.11.1941 k 138. peruti a 10.12.1942 boli v posádke lietadla Halifax W 1002 NF-Y. (Vel. lietadla por. L. Anderle, už 7.11.1941 letel nad Protektorátom so SILVER – A !). Lietadlo, ktoré prepravovalo 10 britských pilotov na Maltu bolo zostrelené nemeckými stíhačmi pri lete z Káhiry na Maltu. Historici udávajú možné zostrelenie nemeckými stíhačmi nad morom neďaleko Benghází (Líbya) alebo pri Malte nemeckou stíhačkou štartujúcou z Kréty (letisko Maleme, obsadené v máji 1941 nemeckými parašutistami pri operácii MERKÚR). Ďalšími smutnými informáciami je, že 8.5.2014 zahynul pri misii v Mali (Tigharghar) Slovák z Trenčína – príslušník francúzskej CL – seržant Marcel Kalafut (*1988), od roku 2007 v CL, účastník viacerých misií, naposledy príslušník špeciálnej GCP. Všeobecné informácie o CL sa objavili v českom časopise Vojska č. 11/2014 – Francúzska cudzinecká légia, o slovenskej účasti v CL sa dočítate i v časopise Život č. 34/2014. Do parašutistického neba sa vrátil 19.7.2014 Mikuláš „Zuzo“ Georgijevský.

V časopise Historie a vojenství 4/2013 sa objavil článok z pera historika VHÚ Praha Jiřího Plachého „Karel Čurda aneb Osudná selhání československé zpravodajské služby“. Autor tu o. i. popisuje incident asi 10 čs. vojakov v reštaurácii Red Lion v Bickerton (neďaleko tábora Cholmondeley). 28.9.1940. večer, okolo 22 h., tu zaznela údajne veta: „Neboj sa, tu máš pištoľ a strieľaj!“

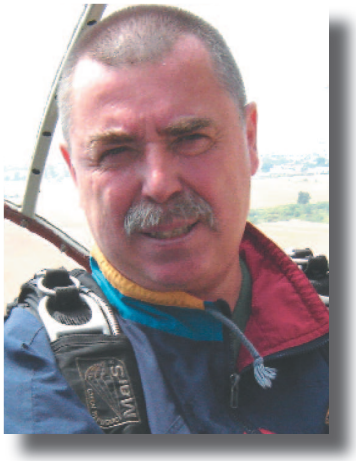

Vladimír Gajdoš
KVVV Praha

POZNAJME JEDEN DRUHÉHO

Pokračovanie zo str.12

sa dnes smeje jeho syn. Toho poznám odmalička. Aj hlas má jeho syn taký ako otec. V niektorých chvíľach celkom taký istý. Aj spôsob rozprávania. No keď bol jeho syn malý, Joža som nepoznala. Zmizol z reprezentácie aj z letiska a pár rokov ho nebolo. Z katedry jadrovej fyziky bratislavskej univerzity odišiel na univerzitu do Basry. Pripojil sa ku kolektívu odborníkov z rôznych československých inštitúcií, ktorí vtedy odišli do Iraku začať tam výuku jadrovej fyziky. Opýtala som sa ho teda ako mu tam bolo bez padákov.

To, čo mi na túto otázku odvetil, ma v prvom momente prekvapilo:

„Ja som musel odísť“ – povedal. Pochopila som keď ďalej rozprával: „Bolo to ako droga. Musel som sa toho zbaviť. Musel som odísť od zvuku AN-2. Počul som ho stále. Mám záhradu blízo Vajnor, v Podunajských Biskupiciach, počul som ho keď som tam pracoval. Počul som ho aj doma, vo dne v noci. Stále som mal ten zvuk v ušiach.“

Až takto chytili Joža Vrábla padáky. Hoci sa k nim dostal len ako k náhrade za hokejky alebo bežky, potom musel od nich utiecť. V československej parašutistickej reprezentácii bol osem rokov, celkovo dvanásť rokov prežil na letiskách, v lietadlách a na padákoch. Desať hodín letel voľným pádom. Ale čo s jeho vnútrom robila tá droga, to mi nepovedal.

Teraz je z neho pacient ako všetci ostatní, s ktorými sa stretávam na poliklinike. No čo už. Život je taký. Na dávne časy všetci iba spomíname.

„Ďakujem ti za pomoc s počítačom“ – rozlúčila som sa sním. – „Nech sa ti aspoň v tej tvojej záhrade neďaleko Vajnor aj teraz tak dobre darí ako kedysi.“

Marta Slezáková
KVV Bratislava

Blahoželáme k narodeninám

jún

Jozef Baška
Lukáš Benkovič
Alexander Filo
Rudolf Habo
Ružena Horváthová
Ivan Hulín
Peter Klopček
Jana Kováčová
Igor Kramár
Božena Mehésová
Peter Obúlaný
Božena Pätoprstá
Zdeno Pinkas
Peter Prvonič
Rudolf Slezák
František Stareček
Oľga Švrčková
Reno Vittek
Gustáv Voda
Daniel Zárecký

júl

Taťjana Horváthová
Mário Michailov
Juraj Poláček
Imrich Psotka
Katarína Snohová
Thanh Tung Pham
Emília Tučeková
Jana Vodová

august

Milan Ambróz
Andrej Bednár
Karol Bednár
Jozef Černý
Miroslav Daráš
Ladislav Denkóczy
Jozef Gašparovič
Bohumil Gažo
Andrea Gyenesová
Edgar Hoffmann
Ladislav Hreha
Mário Lukačovič
František Macháč
Ján Matúška
Ivan Tomašovič
Ľubomír Velšic

september

Daniel Adamec
Martin Antala
Ivan Blaho
Miroslav Fagan
Marián Fitoš
Anna Fitošová
Katarína Hubinská
Miroslav Hudec
Viola Chrenková
Peter Poláček
Karol Ryšavý
Marta Vráblová

október

Ladislav Bláha
Juraj Hermann
Mária Hermannová
Milan Chrenka
Marian Koňa
Peter Muller
Vladimír Pavlovič

november

Peter Alexander
Milan Feješ
Helena Feketeová
Jaroslav Fraštia
Anna Gorodovová
Anna Kupecká
Daniela Mikulovičová
Jozef Zrnek

december

Milan Behúl
Vladimír Blaho
Eduard Bošnák
Ivan Bučko
Jindřich Ditrich
Peter Kopáčik
Ján Kupecký
Miroslav Nešpor
Otto Ondreička
Marta Slezáková
Andrej Slivka

Všetkým menovaným srdečne blahoželáme a do ďalších rokov života želáme všetko najlepšie !

Spravodaj Červené barety – len pre vnútornú potrebu
realizácia: tel.: + 421 903 717 699, e-mail: botafogomm@gmail.com
Číslo účtu: 1746841054 (zo zahraničia IBAN: SK4202000000000174681054) Kód banky: 0200 VÚB Bratislava